

Mobilitāte - ātra un ērta pārvietošanās - ir viens no dzīves kvalitātes priekšnosacījumiem.

Taču mūsdienu **transporta sistēma** ir izveidojusies laikā, kad degviela bija desmitreiz lētāka un vides aizsardzība cilvēkiem nelikās svarīga.

Vispopulārākais transportlīdzeklis Latvijā ir automašīna; tā nenoliedzami dominē pilsētu transportā. Vieglo automašīnu skaits pastāvīgi pieaug — pēc 2008. gadā krīzes laikā piedzīvotā kritiena tas katru gadu palielinās par apmēram 1%. Kopumā kopš 1995. gada privāto vieglo auto skaits Latvijā ir divkārtojies.

Latvijas Universitātē veikts pētījums liecina, ka 10% mājāsaimniecību ir vairāk nekā viens auto, un 30% cilvēku savā auto regulāri brauc vieni. Savukārt, tikai 19% iedzīvotāju izvēlas pārvietoties kājām.

Autoražošanā patērē ļoti **daudz materiālu un enerģijas**. Tipisks 1500 kg smags automobilis sastāv no 830 kg tērauda, 165 kg alumīnija, 135 kg plastmasas, 120 kg dzelzs, 85 kg šķidruma, 65 kg gumijas izstrādājumu un 100 kg citu materiālu. Vienas automašīnas ražošanas procesā patērē 150 000 litrus ūdens un daudz dažādu šķīdinātāju, mazgājamo līdzekļu u.c. ķīmisku vielu.

Lielākā daļa automašīnu Latvijā vēl joprojām darbojas, sadedzinot benzīnu (29%) un dīzeļdegvielu (65%), kas ir **neatjaunojamie dabas resursi** un veicina klimata izmaiņas. Lielāko daļu naftas, no kā ražo degvielu, iegūst valstīs ar represīvu režīmu, kur pārkāpj cilvēktiesības un ierobežo demokrātiju. Naftas bizness šajās valstīs parasti nodrošina šāda režīma veiksmīgu pastāvēšanu. Pērkot degvielu, arī tu netieši atbalsti diktatūru un cilvēku ciešanas.

Transports joprojām ir arī būtisks **gaisa piesārņojuma** avots, jo īpaši pilsētās. Gaisu piesārņojošas vielas, piemēram, smalkās daļiņas (PM) un slāpekļa dioksīds (NO₂), būtiski kaitē cilvēku veselībai un videi.

Transports Latvijā rada aptuveni vienu trešo daļu no visām **siltumnīcas efekta** gāzu emisijām — vairāk nekā jebkura cita nozare. Tas ir 1,5 tonnas CO₂ uz cilvēku gadā, un šis skaitlis nesamazinās par spīti tam, ka arvien vairāk cilvēku izmanto sabiedrisko transportu un velosipēdus.

Trokšņa piesārņojums ir vēl viena būtiska vides problēma saistībā ar transportu. Ceļu satiksme ir visizplatītākais trokšņa avots. Arī gaisa un dzelzceļa satiksme ir nozīmīgi trokšņa avoti.

Turklāt transporta infrastruktūrai ir būtiska ietekme uz **ainavu**, jo tā sadala dabiskās teritorijas mazos zemes gabalos, radot nopietnas sekas attiecībā uz dzīvnieku un augu valsti.

Ko darīt ar nolietotajām automašīnas riepām?

Riepas ir pieskaitāmas pie **kaitīgajiem atkritumiem**, jo to sadalīšanās periods dabiskā veidā ir ārkārtīgi liels. Tāpēc nav ieteicams tās atstāt atkritumu izgāztuvēs, vai vēl ļaunāk — izmest mežā.

Riepas **nedrīkst dedzināt** savas mājas krāsnī vai ugunskurā, jo to nav iespējams izdarīt, nepiesārņojot vidi. Sadegšanas procesā rodas citi — neredzami, bet daudz bīstamāki atkritumi, kas ilgtermiņā negatīvi ietekmēs ne tikai mūsu, bet arī nākamo paaudžu veselību. Kaitīgie ķīmiskie savienojumi nonāk gan elpceļos, gan ar nokrišņiem arī augsnē, uz kokiem, krūmiem un zālājiem. Šobrīd par vides piesārņošanu ar atkritumiem var tikt pie pamatīgiem naudas sodiem līdz 700 eiro vērtībā un pat transportlīdzekļa konfiskācijas, kas izmantots pārkāpuma izdarīšanai.

Katrs iedzīvotājs šķirošanas laukumā bez maksas var nodot dalīti savāktus atkritumus, nolietotās riepas u.c. bīstamus atkritumus. Šādas atkritumu pieņemšanas vietas ir visā Latvijā, un sev tuvāko var atrast vietnē: www.atkritumi.lv. Gulbenē - no 01.01.2020. - 1. Maija ielā 6.

Ieteikumi transporta seku samazināšanai:

- **Viszaļākais** pārvietošanās veids – iet kājām vai braukt ar velosipēdu!
- Laba izvēle ir **sabiedriskais transports**.
- Ja ikdienā tomēr jābrauc ar auto, ņem līdzi kaimiņus un draugus – **jo pilnāks auto, jo labāk**.
- Ja plāno pirkt jaunu auto, tad no vides viedokļa labāk izvēlēties **jaunāku auto ar mazāku motoru**.
- Izvēlies automašīnas ar hibrīda **dzinēju** (elektrība plus benzīns) vai iebūvētu gāzes (LPG) padevi.
- Izvēlies automašīnas ar mehānisko **ātrumkārbu**, jo automašīna ar automātisko ātrumkārbu patērē vidēji par 10 % vairāk degvielas.
- Izvairies no **bīstamām ķīmiskām vielām**: raugies, lai transporta līdzekļa plastmasas detaļas un pārklājumi nesaturētu dzīvsudrabu, svīnu, kadmiju, arsēnu, antimonu, tributilalvu (TBT), bromētos liesmu novērsējus, polibromētos bifenilus (PBB), polibromētos difenilēterus (PBDE), hlorētos parafīnus vai ozona slāni noārdošas vielas.
- Pārliecinies, vai motora un citu transporta līdzekļa agregātu eļļošanai ir iespējams izmantot **bioeļļas**. Tām ir augu eļļas bāze, un tās nesatur tādas bīstamas ķīmiskas savienojumus kā polihlorētos bifenilus vai terfenilus, halogēnus saturošas piedevas u.c. bīstamus savienojumus.
- Pievērs uzmanību arī transporta līdzekļa radītajam **troksnim**. Braucošai mašīnai tam nevajadzētu pārsniegt 77dB.
- Arī tavs **braukšanas stils** var ietekmēt enerģijas patēriņu — izvēlies augstāko iespējamo pārnēsājumu pie minimāliem, stabiliem motora apgriezieniem.
- Brauc **vienmērīgi** un iekļaujies satiksmes plūsmā.
- **Piepumpē riepas!** Ja spiediens riepās ir zemāks par 1,7 atmosfērām, tad ir lielāka rītes pretestība un neekonomiskāka braukšana.
- Pārmērīgi neizmanto **gaisa kondicionieri**.
- Nekad neizvēlies lidot ar lidmašīnu, ja ceļš ir īsāks nekā 500 km.
- **Lidojumi bez pārsēšanās** ir labāki videi, jo patērē mazāk enerģijas un ir arī ērtāki lidotājiem.
- Lidojot aizveriet **lidmašīnas lodziņa žalūziju** - tas palīdz saglabāt lidmašīnā vēsumu un liek mazāk patērēt enerģijas salona atdzesēšanai.
- **Mazāk bagāžas – draudzīgāk videi!** Aviokompānija Delta aprēķinājusi- ja katrs tās pasažieris atstātu mājās vienu kurpju pāri, tad ietekme uz vidi samazinātos līdzvērtīgi tam, ja 10 500 automašīnas nebrauktu veselu gadu.

Kompensē savu transporta radīto klimata pēdu, iesaistoties videi draudzīgos darbos savā apkaimē un atbalstot kādu no Latvijas dabas aizsardzības organizācijām!